

СТАН СВИНАРСТВА УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

**В.О.Медведєв, В.С.Пономаренко, А.І.Хватов, А.І.Тищенко,
Т.С.Шоманський, О.М.Церенюк**
Інститут тваринництва УААН

У статті наведено дані про стан галузі свинарства в Україні. Зазначено кількість поголів'я, що зменшилося з 119.4 млн. до 7.5 млн. голів, починаючи з 1990 по 2004 рр.,

У статті визначено причини виникнення кризового стану галузі свинарства і шляхи виходу з нього.

свині, аграрна реформа, фермерські господарства, генофонд, БМВД, комбікорми, потокова технологія

Останнім часом через помилки у здійсненні аграрної реформи, що виражаються в порушенні паритету цін, розвалу вітчизняного сільгоспмашинобудування та служби технічного сервісу, значному підвищенні цін на енергоносії, а також у відсутності державної підтримки вітчизняного виробника, в галузі свинарства країни відбулось ряд негативних змін:

- значно скоротилось поголів'я свиней, погіршилась його продуктивність, різко зменшились обсяги виробництва продукції;
- лєвова частка свинарських товарних ферм та комплексів припинила виробництво, виробничі потужності багатьох з них зруйновані і деякі уже не підлягають відновленню. З п'яти 108-тисячних промислових комплексів працює лише один – ВСАТ АК “Слобожанський” Харківської області, який однак має серйозні недоліки з ряду причин порушення технологічних вимог;
- технологічне обладнання з причин морального і фізичного зносу вийшло з ладу та потребує заміни. Водночас, виробництво вітчизняного обладнання в країні майже припинене, до того ж купівельна спроможність товаровиробника скоротилась у десятки разів – це явище викликане масовою збитковістю свинарських господарств;
- ліквідація державних та колективних свинарських підприємств зі значною руйнацією виробничих потужностей викликана, перш за все, різким погіршенням забезпечення свинарства кормами та зниженням їх якості;
- з розвалом виробництва відбуваються значні втрати висококваліфікованих кадрів та інженерної інфраструктури свинарства, яка для багатьох населених пунктів була джерелом життя та зайнятості трудових ресурсів, базою сільських поселень.

Свинарство завжди складало в м'ясному балансі держави значну частку, яка в 1990 роках сягала 36,2%. Зараз у світовому балансі м'яса свинина займає 42,4%, а в західно-європейських державах - 60% [6-8].

З 1990 по 2004 рр. поголів'я свиней в Україні в усіх категоріях господарств скоротилось з 119,4 до 7,5 млн. голів, споживання свинини на душу населення знизилось з 20-25 кг до 9-11 кг. У цілому виробництво свинини по країні в усіх категоріях господарств скоротилось в 3-5 разів.

Рівень рентабельності від реалізації м'яса свиней в 1998 р. зменшився до мінус 57,4 %, при собівартості свинини 576,3 грн./т[10,11].

З підвищенням цін на корми, метал та енергоносії більшість свинарських підприємств з закінченим циклом і виробництвом до 24 тис. голів на рік, які є основними виробниками товарної свинини, стали нерентабельними.

З метою збільшення загального виробництва свинини в Україні останнім часом розпочато створення малих свинарських ферм. Характерною особливістю їх являється те, що в одному приміщенні в ізольованих секціях розташовуються всі статеві-вікові групи свиней за принципами крупних промислових комплексів з дотриманням основних зооветеринарних вимог. Проте, годівля тварин, як правило, на цих фермах відбувається вологими мішанками з кормів власного виробництва (зернові, соковиті або зелені і т. ін.), трудомісткі процеси мало механізовані, тобто переважає ручний труд через відсутність у країні малогабаритної техніки. І, як наслідок, продуктивність тварин знаходиться на доволі низькому рівні за умов високої собівартості, що зумовлює малу престижність такого виробництва.

Покращити роботу таких ферм можна шляхом переведення їх на годівлю повноцінними комбікормами, що дасть можливість надійно механізувати процес кормороздачі, з допомогою тросо - шайбових роздавачів, застосувати для видалення гною - самосплавну систему або ванни і, як наслідок, значно підвищити продуктивність тварин [9].

Фермерські господарства, які створені як альтернативу державним та колективним, виробляють не більше 1,5-2,0% від загального обсягу свинини.

Особисті підсобні господарства раніше традиційно використовували базу колективних чи державних господарств (закупівля молодняку, ветобслуговування) – зараз також намітились у них тенденції на згортання обсягів виробництва свинини.

Одною з причин кризового стану в свинарстві країни, поряд з диспаритетом цін і відсталістю технічних, технологічних рішень, є вада в системі економічних зв'язків між виробником продукції, переробною галуззю та торговельними організаціями, а також відсутністю державної політики на підтримку вітчизняного виробника. Переробники і торгівля повертають виробнику біля 30% від ціни реалізації, готової продукції та не більше 70% витрат на виробництво її, що призводить до банкрутства сільгоспвиробника і, як наслідок – господарства стають нездатними придбати техніку та сучасні технології. За таких умов не можна розраховувати на відродження вітчизняного виробництва продукції свинарства, покращання рівня харчування та умов життя населення [9].

За останні роки продовжувалось погіршення стану селекційно-племінної роботи. Генофонд порід систематично скорочується. Зараз в

Україні розводять 10 порід і один спеціалізований тип свиней: велика біла, українська м'ясна, полтавська м'ясна, українська степова біла, ландрас, уельська, дюрок, миргородська, велика чорна, українська степова ряба та червоно-поясна спеціалізована лінія.

Найбільш поширена материнська порода – велика біла. Питома вага її досягла 86,8%. На другому місці знаходиться українська м'ясна (3,0%). Решта порід займає 10,2%, або менш одного відсотка по кожній породі. Це майже на грані зникнення таких цінних порід, в тому числі локальних і імпортного походження, як миргородська, українська степова ряба, ландрас, уельська, дюрок. Чисельність української степової білої за останні 30 років зменшилась з 12,0 до 2,27%.

Більше 30 років розводять “в собі”, без додаткового завозу породи ландрас та уельську. Рівень гомозиготності та ступінь інбридингу у них перевищив 50%, а це пов'язано зі зниженням їх продуктивності і, в першу чергу, відтворювальної здатності. Як вихід з положення, в уельській породі створюється новий заводський тип з залученням порід велика біла і ландрас. У породі ландрас у 1991 році створено і апробовано новий заводський тип української селекції УЛН-1. Генеалогічний склад її теж скоротився. Майже зник внутріпородний заводський тип у великій білій породі УВБ-1.

Все частіше використовують тварин імпортного походження: датського, фінського, англійського та французького, які ще не пройшли в нашої країні акліматизацію.

У 1970-х роках чітко діяли регіональні системи розведення з промисловим схрещуванням і гібридизацією, які включали племінні репродуктори і спецгоспи, набір порід та порядок їх використання. Сьогодні ця схема зруйнована. Спецгоспи підпали під паювання, не використовуються за своїм прямим призначенням.

Для виходу з кризового стану галузі свинарства необхідно: галузі свинарства надати пріоритетного напрямку розвитку, забезпечивши тварин достатньою і повноцінною годівлею та необхідними умовами утримання. Довести питому вагу свинини до 40% у загальному об'ємі виробництва м'яса.

Основними напрямками у відродженні свинарства в країні повинні стати: концентрація та спеціалізація виробництва з впровадженням прогресивних потокових технологій створення нових та реконструкція існуючих ферм і комплексів промислового типу.

Свинарство повинно розвиватися на основі механізації та автоматизації основних трудомістких процесів, а реконструкція існуючих ферм та комплексів повинна здійснюватися у відповідності до діючих норм технологічного проектування.

Для подальшого розвитку свинарства необхідно провести оцінку усіх існуючих виробничих потужностей та визначити доцільність їх подальшого використання.

На основі проведених обстежень розробити раціональну систему реконструкції свинарських приміщень [9].

В усіх промислових свинарських підприємствах запровадити потокову, цілорічну, ритмічну систему виробництва з роздільно-цеховою організацією праці, що дасть змогу значно підвищити продуктивність праці та ефективніше використовувати виробничі приміщення.

З метою підвищення ефективності роботи галузі звернути увагу на організацію відтворення стада зі здійсненням строгого контролю за фізіологічним станом маточного поголів'я.

Впровадження раннього відлучення поросят (28-35 днів) дасть змогу додатково одержувати на 1 матку 2,5-3,0 поросяти, що може здійснюватись лише при використанні престартерних та стартерних комбікормів [5].

Для інтенсивного ведення галузі свинарства необхідна міцна кормова база, яка повинна забезпечувати безперебійну, повноцінну годівлю свиней за науково-обґрунтованими нормами [1-2, 12].

Найбільш раціональним є концентратний тип годівлі свиней з вмістом концентрованих кормів 80-85%, за поживністю [5].

Концентровані корми краще за все згодовувати у вигляді повнораціонних комбікормів, збалансованих за 28-30 показниками поживності.

До складу комбікормів необхідно вводити зернові, як правило, власного виробництва (пшениця, ячмінь, кукурудза, овес), зернобобові (горох, соя), макуху, шроти, та покупні корми: дріжджі кормові, рибне борошно, лізин кормовий (ліпрот), вітамінно-мінеральний премікс, сухі молочні продукти.

Можна використовувати гранульовані комбікорми при оптимальному включенні грубих кормів (трав'яне або сінне борошно), продукти переробки зерна, при цьому можна одержати більш дешеву свинину при економному витрачанні дефіцитних зернових кормів [4].

Річна потреба з розрахунку на одну складну свиноматку в залежності від продуктивності повинна становити на рік 115-125 ц корм. од., 129-142 ц ГДж, 10.5-11.5 ц перетравного протеїну [3]. За таких обставин витрати кормів на 1ц приросту будуть становити 8-7 ц корм. од..

З метою забезпечення повноцінної годівлі свиней доцільно обладнати в господарствах кормоцехи та мінікомбікормові заводи (типу "Харків'янка") для виготовлення БМВД з закуплених компонентів (білкові корми, амінокислоти, премікси) та комбікормів з включенням 80% зернових власного виробництва та 20% БМВД.

Бібліографічний список

1. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных /Калашников А.П., Клейменов Н.И., Баканов В.Н. и др. //Справочное пособие. М. 1985. – С. 352.
2. Василенко В., Максимов Г.Э. Эффективность применения премиксов при выращивании и откорме свиней // Свиноводство. – 2004. - №5. – С.13-15.
3. Петренко І. Інтенсивний шлях розвитку свинарства //Тваринництво України – 2004. - №10. – С.5-6.

4. Войтенко С. Стан локальних порід свиней в Україні та перспектива їхнього збереження //Тваринництво України – 2004. - №10. – С. 16.
5. Васильев А.А., Коробов А.П. Морфофункциональное состояние кроветворных органов и иммунобиологическое развитие поросят при скормливании стартерного комбикорма //Доклады Российской академии сельскохозяйственных наук. – 2004. - №4. С. 52-53.
6. Шарнин В. Некоторые проблемы в развитии отечественного свиноводства //Комбикорма. – 2004. - №6. – С. 5-7.
7. Статистичний щорічник України.- К., 2001. – 147 с.
8. Склад населення України за статтю та віком. – К.,2000. – 416 с.
9. Методические рекомендации пореконструкции и техническому переоснащению животноводческих ферм /Морозов Н.М. і ін. // ФГНЦ, М.: Росинформагротех. – 2000. – С. 3-141.
10. Рибалко В.П., Березовський М. Свинарству ефективно наукове забезпечення // Тваринництво України. – 2004. - №3. – С.2-4.
11. Десятирічний досвід та перспективи співпраці у галузі селекції тварин // Тваринництво України. – 2003. - №5. – С. 8-10.
- 12.Богданов Г.О.Довідник по годівлі сільськогосподарських тварин. – К.: Урожай, 1977.- С.176-187.

В статье приведены данные о состоянии отрасли свиноводства Украины. Определено количество поголовья, которое уменьшилось с 119.4 млн. до 7.5 млн. голов по состоянию с 1990 г. по 2004 годы. Определены причины кризисного состояния и пути выхода из него.

This article presents data, concerning the state of hog industry branch in Ukraine. We determined the quantity of cattle stock, which decreased from 119.4 million to 7.5 million heads from the period of 1990 till 2004. We revealed the depression state causes and the ways of solving this problem

УДК 636.4.82

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВИНАРСТВА

В.Ф.Зельдін, В.А.Говтвян, Д.Д. Чертков, В.І.Халак

Інститут тваринництва центральних районів УААН

У статті висвітлено результати досліджень стану галузі свинарства Дніпропетровської області, визначено проблеми та шляхи їх розв'язування.

племінне стадо свиней, генетичний потенціал тварин, інтенсифікація, селекція, комбікорм, ветеринарні препарати

Свинарство – це та галузь тваринництва, яка повинна вирішувати проблему забезпечення населення держави м'ясом у питомій вазі не менш як 30% від загальної кількості виробленої сировини. Проте через низький рівень годівлі генетичний потенціал у свинарстві використовується за відтворними